

PILOTNÍ PROJEKT VAC-PACT
DŮVĚRA V OČKOVÁNÍ –
INFORMOVANOST, KOMUNIKACE
A DŮVĚRA PACIENTŮ I ZDRAVOTNÍKŮ

Využívání očkování a chronická onemocnění

Financováno
Evropskou unií

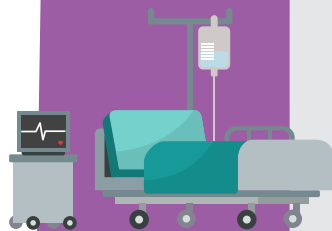
Status quo

- Tisíce dospělých na celém světě každý rok onemocní chorobami, jimž by bylo možno předejít očkováním.
- Konkrétně u lidí s chronickými onemocněními a dlouhodobými potížemi je často vyšší riziko vzniku komplikací v důsledku nemoci, kterým lze předcházet očkováním.

Přestože existují specifická doporučení pro očkování, je míra využití/přijetí očkování mezi pacienty nízká.

Trend v některých oblastech Evropy směřující k nižší **proočkování** nebo podílu těch, kdo v průběhu času přijímají očkování, je znepokojivý právě proto, že u **pacientů s chronickými onemocněními** existuje vyšší pravděpodobnost **vzniku komplikací** u onemocnění, kterým lze předcházet očkováním, jako např. dlouhodobé onemocnění, hospitalizace, a dokonce i smrt.

Jedním z důvodů **váhavého přístupu k očkování** je nedostatek snadno dostupných a na důkazech založených informací v jazyce srozumitelném pro laiky, které by vypovídaly o přínosech a rizicích očkování, relevanci poskytnutých informací pro zdravotní stav pacientů a o tom, do jaké míry jim informace a související dialog umožňují činit **informovaná rozhodnutí** o očkování.

Váhavý přístup k očkování

- **Váhavý přístup k očkování** znamená **opožděné přijetí** nebo **odmítnutí očkovacích látek** navzdory dostupnosti očkovacích služeb. Jedná se o komplexní a kontextově specifický postoj, který se liší v čase a místě a také ve vztahu ke konkrétním vakcínám.
- Váhavý přístup může ovlivnit rozhodnutí osoby přijmout některé nebo všechny vakcíny v souladu s doporučeným očkovacím kalendářem. Lidé váhající s očkováním představují heterogenní skupinu. Někteří lidé mohou některé vakcíny odmítat, ale s jinými souhlasit, někteří mohou očkování odložit nebo vakcíny přijmout, i když si tím nejsou jisti.
- Podle pracovní skupiny SAGE Světové zdravotnické organizace (WHO) je váhavý přístup k očkování ovlivněno snadno uchopitelným modelem, který se skládá ze tří klíčových prvků:

Pocit
sebeuspokojení

Pocit sebeuspokojení se objevuje tam, kde jsou **vnímaná rizika nemocí, kterým lze předcházet očkováním, nízká** a očkování není považováno za nezbytné. Je ovlivněn mnoha faktory, včetně jiných životních a/nebo zdravotních povinností, které mohou být v danou chvíli důležitější.

Pohodlí

Pohodlí je významným faktorem, kdy fyzická existence, cenová dostupnost a ochota zaplatit, geografická dostupnost, jazyková a zdravotní gramotnost a **atraktivita imunizačních služeb** ovlivňují jejich využívání.

Váhavý přístup k očkování

... pokračování

Důvěra
v očkování

Důvěra je definována jako **důvěra v účinnost a bezpečnost vakcín** a také v systém, který je poskytuje.

- Druhým modelem WHO SAGE ohledně determinantů váhání s očkováním je matice váhavého přístupu k očkování.

Model matice:

Koncepční vliv

Individuální a skupinové vlivy

Specifické informace o vakcínách a očkování

Námi navrhovaný osvědčený postup, jak řešit váhání s očkováním:

SPOLEČNÉ ROZHODOVÁNÍ

Informace +
doporučení

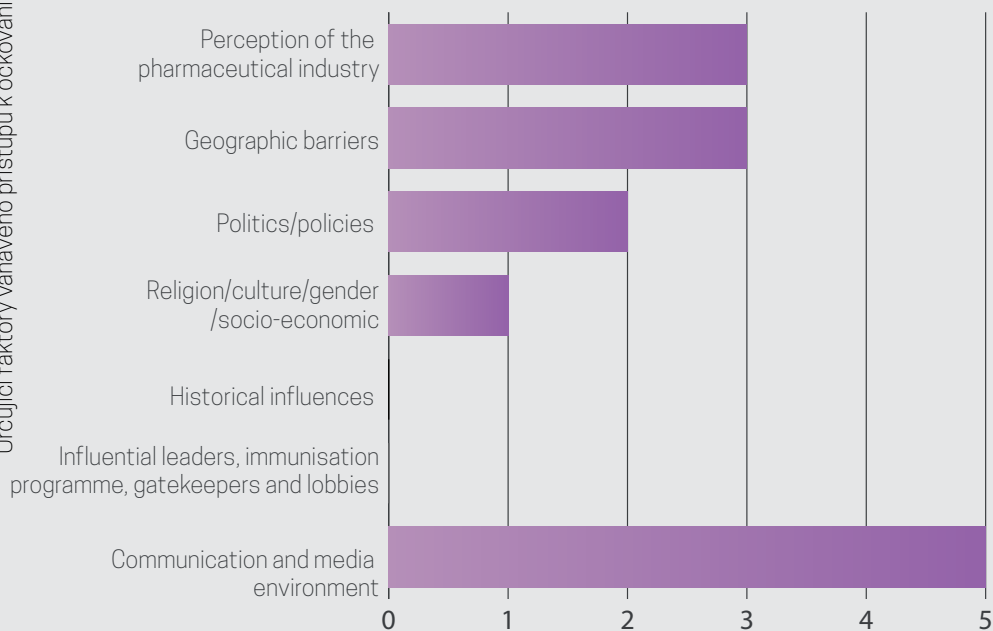
Osobní hodnoty +
preference

Přehled literatury k projektu VAC-PACT

Výzkum týkající se pacientů s chronickými onemocněními není rozsáhlý. Pilotní projekt VAC-PACT vůbec poprvé poskytuje přehled různorodé literatury o faktorech určujících využívání vakcín v populaci pacientů s chronickými onemocněními, jejich rodin a zdravotníků.

Následující diagram znázorňuje určující faktory váhavého přístupu k očkování podle matice WHO, která vychází z přehledu pilotního projektu VAC-PACT.

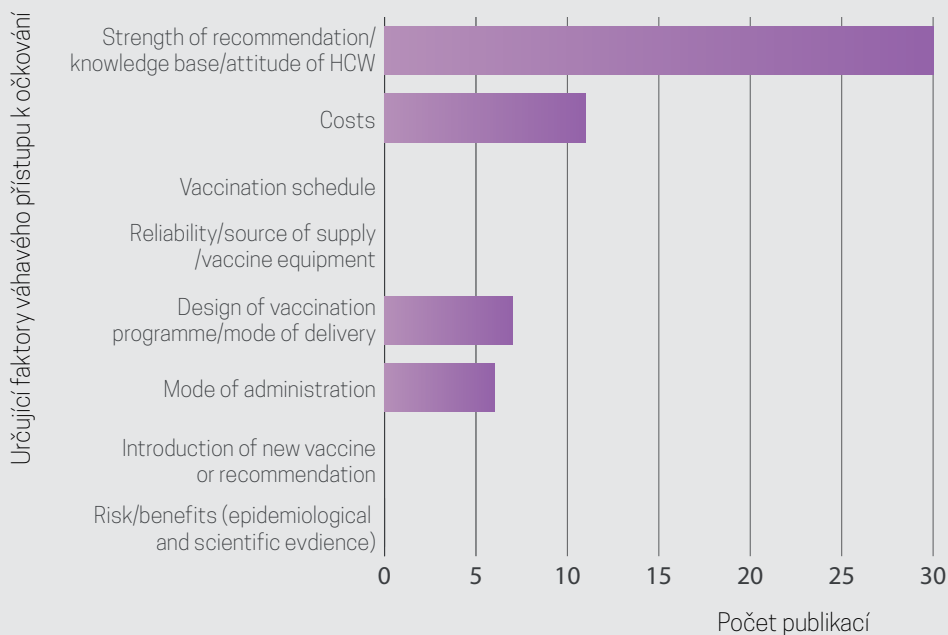
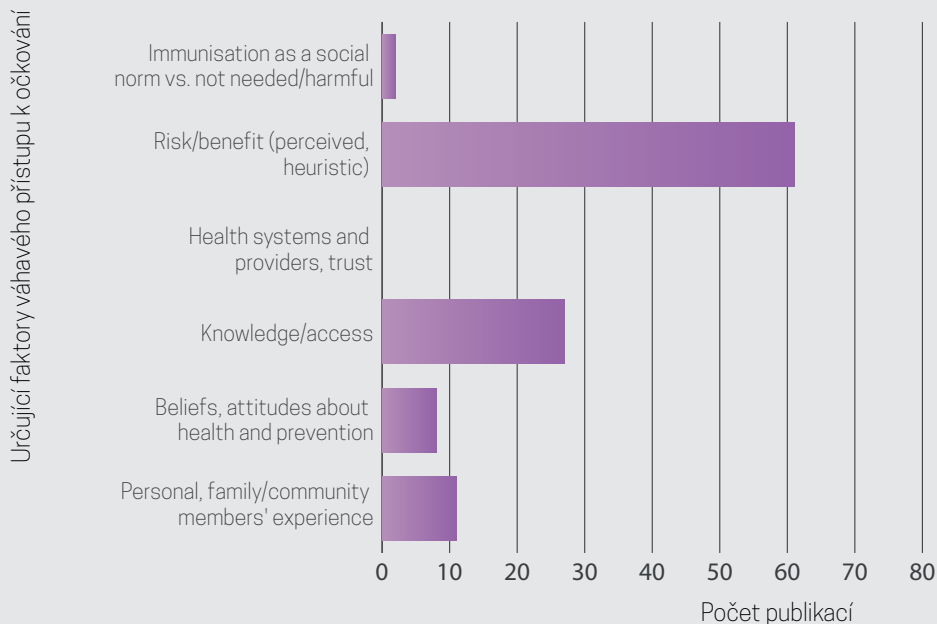
Určující faktory váhavého přístupu k očkování

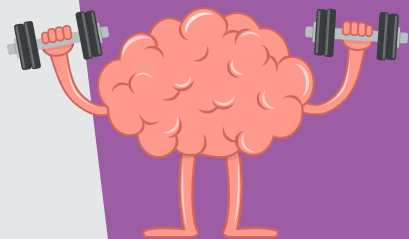

Počet publikací

Přehled literatury k projektu VAC-PACT

... pokračování

- Výsledky ukazují individuální a skupinové vlivy související s **předchozími zkušenostmi s očkováním** jako hlavní faktor váhavého přístupu k očkování, po němž následují specifické faktory související s vakcínami a očkováním týkající se **síly doporučení, znalostní základny a postoje zdravotníků.**

- V přehledu literatury VAC-PACT byly rovněž uvedeny významné faktory, které **nezapadají do modelu determinantů WHO SAGE**, včetně **sociodemografických** (jako je věk, vzdělání, socioprofesionální kategorie a migrační status) a **klinických proměnných** (jako jsou charakteristiky onemocnění, doba od stanovení diagnózy, léčba a komorbidita).

- **Bylo zjištěno, že negativní názory na očkování přímo souvisejí s chronickým onemocněním.** Objevovaly se mezi nimi obavy pacientů, že by vakcína mohla nadměrně „zatížit“ jejich imunitní systém.

Očkování v Evropě

1. Postoj k očkování se v průběhu času měnil, ale vážavost nebo skepse nejsou novodobým jevem: objevovaly se již na počátku 19. století.

2. Tento problém narůstal od 70. let 20. století, protože lidé začali o svém zdraví přemýšlet méně z hlediska společnosti a více jako o individuální záležitosti, a navíc začal slít pocit, že infekce již nepředstavují nebezpečí.

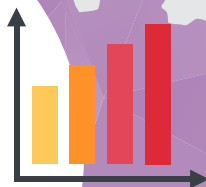

3. Desítky let výzkumu potvrzují, že u **pacientů s chronickými onemocněními** existuje v porovnání s běžnou populací **zvýšená nemocnost a úmrtnost** spojená s **nemocemi, kterým lze předcházet očkováním**. To jen zdůrazňuje potřebu lépe očkovat pacienty s chronickými onemocněními.

5. Regulační rámec pro povolování léčivých přípravků / vakcín je stanoven na úrovni EU, ale **politiky očkování, očkovací kalendáře** a právní předpisy nebo doporučení jsou v kompetenci jednotlivých států a **každý členský stát EU má svůj vlastní imunizační plán.**

4. Výzkum týkající se **pacientů s chronickými onemocněními** není rozsáhlý. Přestože mnoho studií potvrdilo bezpečnost a účinnost očkování jako nástroje prevence infekcí, uváděná **proočkovanosť** je často nižší než v běžné populaci.

- Přehled o rozdílech v očkovacím kalendáři v zemích EU/EHP získáte v tzv. Plánovači očkování, který poskytuje Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC).
- Pokyny poskytují Světová zdravotnická organizace (WHO), Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC), Evropská komise a příslušné vědecké a/nebo lékařské orgány a instituce, které pomáhají shromažďovat a zkoumat nejnovější poznatky v této oblasti, monitorovat informace a sdílet je.

Řešení **váhavého přístupu k očkování**

Ačkoli váhavý postoj není v žádném případě jedinou překážkou, která brání přijetí očkování, pro některé pacienty je přesto faktorem. Strategie pro řešení váhavého přístupu k očkování v běžné populaci mohou být užitečné i pro řešení tohoto problému v komunitách pacientů.

- Zdá se, že příčinou **nízké míry využívání očkování** a **váhavého postoje** u pacientů je nedostatek **důvěryhodných informací zaměřených na pacienta** a **založených na vědeckých poznatcích** a/nebo neexistence přesného odhadu **relativních přínosů a rizik očkování** v porovnání s proděláním onemocnění, jemuž lze očkováním předejít.
- Lékařská komunita musí zintenzivnit své úsilí, aby zajistila **integritu svých důkazů a konzistentnost sdělení**, a také prozkoumat faktory, které stojí za nízkým využíváním očkování u specifických skupin pacientů.
- Dále je nezbytné, aby zdravotníci byli **proškoleni k vedení otevřeného dialogu** s pacienty trpícími chronickými onemocněními o významu začlenění očkování do jejich **celoživotního plánu léčebné péče**.

Připomenutí: Některé vakcíny se nedoporučují osobám s oslabeným imunitním systémem. **V každém jednotlivém případě se poraďte se svým lékařem.**

Je také nutné si uvědomit, že i když se u některých pacientů mohou po očkování objevit mírné příznaky, jedná se o normální známky toho, že si tělo vytváří ochranu. Příznaky, pokud se vyskytnou, by měly během několika dní ustoupit.

Bezpečnost všech vakcín v EU pečlivě sleduje Evropská agentura pro léčivé přípravky (EMA).

Doporučení

- **Celoživotní přístup k očkování** jako součásti **všeobecného zdravotního pojištění** může zlepšit kvalitu života lidí, včetně osob žijících s chronickými nemocemi.
- Pro společnost a vlády může snížení zátěže chronickými nemocemi i nemocemi, kterým lze předcházet očkováním, znamenat významné úspory ve zdravotních a sociálních systémech – například v podobě předcházení zbytečným hospitalizacím díky lepší léčbě chronických onemocnění v komunitě.

- **Hlas pacienta je silný nástroj:** pacientské organizace hrají důležitou roli při poskytování jedinečného pohledu na vakcíny a výhody očkování a zároveň přispívají ke změně postojů prostřednictvím sdílení znalostí.
- **Očkování** by mělo být považováno za jednu z **priorit veřejného zdraví** a **pacientské organizace** by měly být vnímány jako **přirození spojenci** v tomto úsilí.

Vyzýváme k akci ke zlepšení přístupu pacientů k očkování, k poskytování informací srozumitelných pro laiky o očkování pacientům na základě důkazů a k zapojení pacientských organizací do tvorby politik, programů a opatření v oblasti očkování na vnitrostátní a evropské úrovni. Tvůrci politik a další zúčastněné strany musejí zohlednit také následující skutečnosti:

01

Měly by být k dispozici spolehlivé, na důkazech založené informace, které lidem umožní pochopit a dát do souvislostí přínosy a rizika očkování a které budou určeny speciálně pro pacienty s chronickými onemocněními.

02

K pochopení faktorů, které přispívají k nízkému využívání léčby v konkrétních komunitách pacientů a v různých zemích, je zapotřebí podrobných znalostí, aby bylo možné se jimi lépe zabývat a přizpůsobit jim opatření.

03

Zdravotníční pracovníci by měli **začlenit rutinní vyhodnocování** očkovacích potřeb svých dospělých pacientů do všech klinických setkání, aby zajistili, že pacienti dostanou doporučení ohledně potřebných vakcín a že jim budou potřebné vakcíny nabídnuty nebo budou na očkování odesláni.

04

Zdravotníční pracovníci by měli být **proškoleni o důležitosti očkování** a vybaveni relevantními vědeckými fakty, která jim pomohou komunikovat s pacienty a posílit vztah důvěry.

05

Vnitrostátní instituce a orgány by měly **navázat spolupráci** s organizacemi pacientů, aby lépe porozuměly potřebám svých komunit a formulovaly účinnější strategie.

Pilotní projekt Vaccination Confidence – Patients' and Professionals' Awareness, Communication and Trust (VAC-PACT, Důvěra v očkování – informovanost, komunikace a důvěra pacientů i zdravotníků) je financován z prostředků programu Zdraví Evropské unie na základě smlouvy o poskytování služeb č. SANTE/2019/C3/013-S12.820639 a sdružuje klíčové zúčastněné strany s širokou škálou odborných znalostí a zkušeností.

COMITÉ PERMANENT DES MÉDECINS EUROPÉENS
STANDING COMMITTEE OF EUROPEAN DOCTORS

Health Connect Partners
supporting trust in data